

ՎՐԹԱՆԷՍ ՍԻՆԿԵՑԻՈՑ ՏԱՂԵՐԸ

(Երեսներ)

5.

ՏԱՂ ԱՋՆԻՆ ԵՆ ԳԵՂԵՑԻՆ ԵՆ ՅԱՐՄԱՐ

Այբն մինչեւ ի քէն քեզ գոհութիւն, Տէր,
 Բարեաց քոց գոհանամք, յաւետենից Տէր,
 Գովեալ փառաւորեալ Երրորդութիւն, Տէր,
 Դու ես երեք անձամբ եւ մի բնութիւն, Տէր,
 5 Երկրէս մինչեւ յերկինս քեզ գոհանամ, Տէր,
 Զի դու ես ստեղծեր եւ արարեր, Տէր,
 Էիցքս բարութեանց գոյացուցիչ, Տէր,
 Ընդհանուր աշխարհաց դու ապաւեն, Տէր,
 Թագաւոր եւ իշխան Յիսուս Քրիստոս, Տէր,
 10 Ժառանգ դու զիս արա արքայութեանդ, Տէր,
 Իմաստուն զիս արա սիրել ըզքեզ, Տէր,
 Լուսաւորեալ միտք զքեզ տեսնել, Տէր,
 Խոստովանիմ ըզքեզ եւ հաւատամ, Տէր,
 Զարաւ եմ ես չըրոյդ, զիս զովացո՞, Տէր,
 15 Կենդանարար Քրիստոս կեցո՞ հոգւով, Տէր,
 Հոգւովս եմ ես հիւանդ, զիս բժշկեալ, Տէր,
 Զայնիւս հառաչանք քեզ պաղատիմ, Տէր,
 Դամբար հոգւոյս վառեալ անշիջելի, Տէր,
 Զանապարհիդ կենաց հետեւեցո՞, Տէր,
 20 Մաքրեալ զիս ի մեղաց եւ սուրբ արա, Տէր,
 Զամենայն ժամ զիս պատրաստ արթուն պահեալ,
 Տէր,
 Նըստել եւ ի յառնել ըզքեզ աւրհնեմք,
 Տէր,
 Ծնորհօքդ աստուածային զիս լիացո, Տէր,
 Որ միշտ եւ հանապաղ ըզքեզ աւրհնեմք,
 Տէր,
 25 Զունիմ ես բարի գործ որ պարծենամ, Տէր,
 Պարծանք ըզքեզ ունիմ Յիսուս Քրիստոս,
 Տէր,
 Զնշեալ զգիրքն կենաց զոր գրեցի, Տէր,
 Ռատ է քո պարգեւդ արժանացո՞, Տէր,
 Սիրտքս յօժարեցո՞ ըզքեզ սիրել, Տէր,
 30 Վերստին հաստատեալ եւ մաքրացո, Տէր,
 Տեսողդ աստուածային արժանացո՞, Տէր,
 Բամեալքո գալստեանդ զիս նորոգեալ, Տէր,
 Յնձամ ուրախանամ երբ զքեզ յիշեմ, Տէր,
 Իիւանդ հոգիս քենով առողջացո՞, Տէր,
 35 Փառք քեզ Հայր եւ Որտի եւ սուրբ Հոգի,
 Տէր,
 Քեզ վայելէ պատիւ իշխանութիւն, Տէր,
 Մեղաւոր Վրդանէսն ի քէն խնդրէ, Տէր,
 Մի թողուր ի ձեռաց եւ մի մերժեր, Տէր,
 Յիշեալ եւ այց արա քո գալստեանդ, Տէր,
 40 Անձահ արքայութեանդ արժանացո, Տէր:

Զերգիւն՝ Թ. 3 Տաղարան Ը. Վ. Սահակեանի,
 էջ 185—187:

8 Ընթանուր: — 10 արքայութեան: — 14 Զը-
 րոյտ: — 15 հոգով: — 16 հոգովս: — 18 հոգոյս: —
 19 Դանապարհիտ: — 23 Ծնորհօքդ աստուածային:
 28 պարգեւս: — 31 աստուածային: — 40 արքայու-
 թեան:

6.

Ի ՎՐԹԱՆԷՍ ՎԱՐԳԱՊԵՏԷ ԱՍԱՑԵԱԼ ԲԱՆԴՍ ԱՅՍ

Ոմս մեծատուն ունէր Քալոգգիլք՝ Մեկմիջ աղաքածոց
 ոսկիապատ եւ զեղեցիկ, ոչ զիտեր զիր եւ ոչ կարդալ,
 եւ ոչ տայր մարդոյ կարդալ որ ունէին:

Մէկ մարդ մի ճըրագ վառեր
 Բարձր ի տեղ դրեր.
 Մէկ մի խիտ յիմար եղեր,
 Ընճըրագն ի վայր է առեր,
 5 Տարեր սունտուկն է դրեր,
 Ըննորին լոյսն էր արգիլեր:
 Վայ այն մարդուն հոգւոյն,
 Որ ըզլոյսն առեալ թագուցեր:

Մէկ մի ծովուն տակն իջեր,
 10 Ի ծովէն մարգարիտ հաներ,
 Կուրաց լոյս է տուեր,
 Բազում ցաւքն էր փարատեր.
 Մարդ մ'այլ հակառակ եղեր,
 Զմարգարիտն առեալ թագուցեր:
 15 Վայ այն մարդուն հոգւոյն,
 Որ զմարգարիտն է թագուցեր:

Մէկ մի Աստուծոյ համար
 Լեռնէն աղբիւր է բերեր.
 Մէկ մի չարութիւն արեր,
 20 Գընացեր աղբիւրն արգիլեր,
 Շատոնք ծարաւած թողեր,
 Ծարաւուն բաղումք են մեռեր:
 Վայ այն մարդուն հոգւոյն եւ գըլիւյն,
 Որ արեան պարտաւոր է եղեր:

Մէկ մի քաղաքի միջի
 Գեղեցիկ չըրհոր մ'էր շիներ,
 Եւ այն պաղ անուշ չըրէն
 Մարդիկ էր զովացուցեր:
 Մարդ մի հակառակ եղեր,
 30 Զչըրհորին բերանն էր խրփեր.
 Զմարդիկ ծարաւած թողեր,
 Բաղաքին աւեր կամեցեր.
 Զինչ մարդ որ ծարաւ մեռեր,
 Արեան տէր իւր փակողն եղեր:
 35 Հաղա՛ր վայ անոր հոգւոյն,
 Որ ըզլուրն տարեալ թագուցեր:

Մէկ մի իւր հոգւոյն համար
 Գեղեցիկ գըրախտ էր արնկեր,
 Եւ այն գըրախտի բոլորն
 40 Անըման պարիսպ հաստատեր,
 Եւ զգուռն ամուր փակեր,
 Զբանալքն ի դուռն էր կախեր,
 Եւ այն բանալոյն վերայ
 Զբանալուն ծարաւն ուտուցեր:
 45 Ով որ այն գըրախտն անցեր,
 Զբանալոյ գիրքն կարդացեր,
 Ըզգուռն շուտով բացեր

Հրատարակութիւն՝ Մասեաց Աղաւնի 1863,
 էջ 264—265:

16 չէ՛ որ... է: — 41 ըզգուռն: — 47 բայուներ:

Ի դրախտին միջին շուրջ եկեր,
Առեր ի պըտղոյն կերեր,
50 Այն պըտղոյն էր անմահացեր,
Տարեալ նա բազմաց բաշխեր,
Ով կերեր է ըզնա՝ անմահացեր.
Ելեր ողորմիս ասեր
Ձայն դրախտին տընկողն էր օրհններ:
55 Օրհնեալ եղիցի այն մարդն
Որ զբալիքըն չէր թագուցեր:

Մէկ մի հակառակ եղեր,
Ձայն մարդոյն վարձքըն խափաներ.
Զբալիքըն առեալ պահեր.
60 Ոչ ինքն ոչ այլ ոք չահեր:
Ով ոք այն դըռնոյն անցեր
Ձբանայեաց պահողն անիծեր.
Աստուած անիծեր զայն մարդն
Որ զբալիքն ի տունն է պահեր:

Մէկ մարդ մի պաղլա շիներ,
Ձանազան ծաղկամբ զարդարեր.
Ով ոք որ պաղլան մըտեր,
Նա ծաղկանց հոտոյն էր արբեր:
70 Մէկ մի հակառակ եղեր,
Ձպաղլային դուռն ամբացուցեր,
Ձինքն անուշ հոտոյն զըրկեր,
Եւ զայլ ոք եւս էր նա զըրկեր:

Մէկ մարդ մի լեռն էր ելեր,
Լեռներէն ծաղիկ ժողովեր,
75 Առեալ ի մէկ տեղ բերեր,
Ձանազան ցաւոց դեղ շիներ,
Տարեալ խանութ մի զըրեր,
Հաքիմի է ապըսպըրեր,
Թէ ով ոք գայ դեղ ուզէ
80 Մի խընայեր տուր.
Մարդ մի վատութիւն արեր
Ըզդեղընքն ամանոյն էր առեր
Տարեալ ի տունն իւր պահեր,
Ձհիւանդաց մահն է կամեցեր:
85 Մէկ ծարտար բժիշկ մ'եկեր,
Ձդեղերուն առնողն իմացեր,
Ձդեղընքն ի նմանէ առեր,
Աստուծոյ համար էր բաշխեր.
Աստուած հանց շնորհք է տուեր
90 Որ գեղընքըն չէր պակասեր,
Ով ոք այն գեղէն առեր,
Ի առողջացեր:

Մէկ մեծ թագաւոր մ'եղեր,
Որ նըման նմա չէր եղեր.
95 Քաղաք մի արձակ շիներ,
Ձայն քաղաքըն մարդով լըցեր.
Մէկ մեծ չար վիշապ մ'եղեր,
Անդընդոց իվեր է ելեր,
Քաղաքն ամէն շուրջ եկեր
100 Եւ զմարդիկըն վերաւորեր,
Ձոմանս ի հիւանդ ձըգեր,
Ձոմանս մահուամբ սատակեր:

Քաղաքըն յիւրա դիպեր,
Այն բանին ծարակ չէր գըտեր:
105 Մէկ մի քաղաքէն ելեր
Ձհայրենիքն ամէն բաց թողեր,
Մերկիկ եւ բոկիկ եղեր
Գընացեր լեռներըն ելեր:
Մէկ բարձր լեռն մի գըտեր,
110 Որ երկնից էր հաւասարեր,
Այնչափ աշխատանք տարեր
Որ լեռան գըլուխն է ելեր.
Ի հոն շատ տարիք կացեր,
Արտասուօք զԱստուած աղաչեր:

115 Այնչափ աղաչանք արեր
Որ զԱստուած մօտըն է բերեր.
Աստուած ի նըմա հարցեր
Թ'ի՞նչ բանի խընդիւրք ես եկեր.
Նա էր պատասխանի տուեր
120 Թէ քաղքին համար եմ եկեր.

Վիշապ մ'անդընդոց ելեր,
Քաղաքին շատ վընաս արեր.
Ձոմանս է վերաւորեր,
Ձոմանս մահուամբ սատակեր.
125 Քաղաքն է տարակուսեր,
Անծարակ ի վայր մնացեր.
Ելեր ի քեզ եմ եկեր,
Անծարակին ծարակ դու եղեր:
Աստուած նորա ողորմեր,
130 Եւ զլընդիւրքըն շուտով տուեր:

Վայ այն մարդուն հոգւոյն
Որ ըզդեղն առեալ թագուցեր:

Եկեր ի քաղաքն իջեր,
Եւ մարդոցն ամէն քարոզեր.
135 Ով ոք քարոզին լըսեր,
Ի ցաւէն շուտով ազատեր.
Ոմանք որ չէին լըսեր,
Քարոզին մօտի չէր արեր,
Նոքա են հիւանդ ընկեր,
140 Չարաչար մահուամբ սատակեր:
Աստէնս ով արիացեր,
Վիշապին գըլուխն է կոխեր,
Անդէն պարզերես եղեր,
Երկընից կամարն է ելեր:

145 Այն մարդն որ քարոզ տըւեր,
Ցեղ ու ցեղ դեղընք էր գտեր,
Գըրեր մէկ մեծ գիրք կապեր,
Հոգւոյն յիշատակ թողեր:
Ինչ մարդ աշակերտ եղեր,
150 Այն գըրոց բանէն սովորեր.
Մէկ հոգի աստուածատեր
Այն գըրէն մէկ գիրք մի գրեր,
Առեալ իմաստնոց տըւեր,
Գիտունաց ձեռօք է ապրեր:
155 Վայ այն մարդուն հոգւոյն
Որ զայն գիրքն առեալ թագուցեր:

118 Թէ: — 121 մի: — 127 եւ եմ ի ք. եկեր
եմ: — 130 տուեր:

160 Գործք ինչ ժամանակ անցեր,
 Մէկ անգէտ մարդոյ ձեռք անկեր,
 Տարեալ ի պահեստ դրերեր,
 Զաշխարհի լոյսն թագուցեր:
 Ետոյ մէկ գիտուն մ'եկեր
 Զայն գրքերն համբան է առեր,
 Ընեալ եւ քարոյ տըւեր,
 Շատ մարդոց օգուտ է եղեր:
 165 Այն մարդըն անգիտացեր,
 Գընացեր շատ մարդ ժողովեր,
 Եկեր եւ տաւ ի արեր
 Թէ մեր գիրքն ընդէր ես առեր.
 Նոցա շատ խրատ տըւեր,
 170 Թէ պարտ չէ զայդ բգիւրբդ պահել.
 Վայ այն մարդուն հոգւոյն
 Որ ըզգիրքն առեալ է պահեր:

175 Ու որ գիրք փակած պահէ,
 Իւր հոգւոյն կորուստ կամեցեր:
 Նոքա են հակառակեր
 Թէ զայդ գիրքորդ քեղ չենք թողեր,
 Պիտի որ մեր ձեռքը տաս
 Մեղ վաղուց հետէ մընացեր.
 Դեռ չեմք մարդոյ ցըցուցեր,
 180 Ոչ այլոց ձեռքը քեմք ժլտեր:
 Դարձեալ պատասխան տուեր,
 Թէ բոգիրքս ձեզնէ չեմ խրքեր.
 Քիչ մի թող ինձ մօտ կենայ,
 Շատ բաներ է ինձ պէտք եղեր.
 185 Որչափ իմ մօտըս կենայ,
 Չեմ հոգւոյն շատ շահ լինենայ,
 Ապա թէ առնուք պահէք,
 Չեմ հոգին խաւար տի մընայ:
 Ասեն. թող մեզ մօտ կենայ,
 190 Այլի տանք քանի պիտենայ.
 Ով չի կարգոյ գիր, պահէ,
 Իւր հոգին կապած լինայ:

195 Չայգ բաներն որ դու ապրի,
 Ժիր կացիր որ քեզ չի լինայ.
 Ժողովեցիր գիրք բազում,
 Գործք անցու զբաներն որ ի նմա:
 Գինու քընու մի տար զքեզ,
 Աշխարհիս սիրուն պահէ զքեզ,
 Խոնարհ հընապանդ եւ հեզ,
 200 Որ անգէն լինիս պարզեես:

зрѣн. ѿ. ѹ. ѺѣѹѣѺѹ

180 *Actinopora*:

173-200: **Orkney**
 4-4 **Islands** (the
 266-268).

Փառք անեղին աստուածութեան
Որ անսկիզբն եւ անվախճան,
Իր միշտ եւ է առանց թուական.
Չունի սպառումն կատարման,
Չբգեաց գերկնս սրպէս խորան,

ᠳᠠᠰᠤ ᠤᠯᠤᠰ ᠤᠯᠤᠰ ᠤᠯᠤᠰ ᠤᠯᠤᠰ ᠤᠯᠤᠰ ᠤᠯᠤᠰ ᠤᠯᠤᠰ

ՀԱՅ ԱԶԳԻ

ԵՒ ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԿԱՐՆՈՅ

ՏԵՐԵԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԳԵՐՄ. ՎԱՒԵՐԱԳՐԵՐՈՒ ՀԱՄԵՄԱՏ

$$(2m-2n-1) - (2k-2l) :$$

Զէյթուն եւ «Դասակիք» ներ:

§ 13. Ֆընտրճագի դէպքը։ — Ֆընտրճագի
խմբերն աւելի կը ընսաւորեն ուրիշ յիշատակարան-
ներէն։ Կերմանացի ուղեւոր մը՝ սրուն հետա-
քերական ուղեգիր-տեղեկութիւնն քիչ մ'ետրը
առիթ կ'ունենանք տեսնելու, իւր գրութեան
(28 Յուլիսէ, 20 Օդ. 1915 տեսածներուն) սկիզբ-
ներն իսկ կը գրէ. «Օգոստոս 6ին Մարաշէ քով
Ֆընտրճագ (Fundaschak) իւր 3000 բնակչով
գիւղը հիմնայատակ ոմբակոծուեցաւ։ Բնակիչ-
ները, իբեթէ տէնէն ալ ջրփաններ, վերջին 3 ա-
միսներուն մէջ յամբիս սողալով էին Հայերն Եգիպ-
տէն ներքին ուղարկելու փորձերէ։ Իրենց ուղով
չշարժ էին զետեղներն Եգիպտոս, մէջ ե-
րէն խնայէին իսկույն, որ ուղևորուէին
— ինչ քանակութեամբ»¹։ Ի՞նչ զարմանք ուրեմն
թէ Ֆընտրճագին ընտրեց այն՝ ինչ որ Սուլ-
տանցային համար կ'ըսուի, այսինքն՝ «որոշեց ըմբոս-
տանալ եւ աւելի մեծիւր + մեծիւր ուն-
իւն Զէյթունի, Համուս եւ Տեֆլէ-Եօլի ժողովրդեան
վերջին ելիւթիւնը» (Բրայս, էջ 522)։ Հոս ալ
կ'արժէ ուրեմն այն՝ զոր Ռէօյլէր հիւպատոսը
Սուլտանի համար շեշտած էր, թէ՛ վերահաս տա-
րագրութեան արհաւիրքը միոյժ էր պաշտպանու-
թիւն փորձելու՝ անպատի գարհուրելի մահէն
անխնայելով անմիջականը (համա. § 7)։ Քոյր
Ռահմէթի գրածը կը ցուցնէ միայն թէ թուրք
ամբաստանութիւնը որչափ դիւրաւ մուտք
գտնէին նաեւ այս բարեացակամ շրջանակաց մէջ։
Միայն իսկ Զէյթունի օրինակը բաւական էր առ-
այս։ Օտար (ամբրիկեան) ականատես մը, որ եր-
կար՝ բայց չատ գեղեցիկ յիշատակարան մը գրած
է՝ 6 Յուլիս թուականաւ, կը նկարագրէ թէ Զէյ-
թուն այս միջոցին լիովին պարպուած էր, մակեդո-
նացի մահապաններով լեցուած, որոնք գրաւած
էին ամէն բան. եւ հայ քաջերու հետքն իսկ ջնջե-
լու համար նոյն իսկ անունը փոխած էին «Ենի-
Շէհեր»։ Արիւնքիւր ալ մեծագոյն մասը «մարբուած»

Է- չաստատեց ց առանց հիման,
Է- լուսաւորըն բազմապան
Առանց ուրուք միշտ ընթանան,
Զհրեշտակս յերկիրն փառարան,
Զմարդիկ յերկինս գործական:
Պատճառ լինի աստ շինութեան
Սինչեւ մահումս ի հոգ դառնան:

„Material“ (Basel 1918), Heft 2, p. 17-18.